GAZETA
DE TRANCILBANIA.
(KĂ PREANALTA BOIE).

Nro 38. *Brashov, 21. Septemvrie.* 1841.

Трансілванія.

О скъртъ ші репеде прівіре. Дела пъблікація кръчіпілор пропоціції анкоаче, хотъръте спре десбатере ан Дієта віітоаре, тоате Комітатъріле, Скаънеле ші Дістріктъріле дін Патріа цін адънърі, антръ каре се алег депътації (кате доі), ка фііторі мадлярі аі Дієтеі, хотъръці а апъра інтереселе атът а патріеі ан цінерал, кът ші а цінътъріло ші а комънітъцілор деосебі. Кă ачесте прілежърі де алеџере, прекъм ші кă прілежа фачерії інструкціілор, дъпъ каре аă а борбі депътації, че се борбеще ан поменітеле адънърі, че ідеі се фръмънтъ ан ачелеаш, поате чінева къноаще ан зіоа де астъзі дін ресънетъл фоілор періодіче а патріеі ноастре. Ші токма пентръ ачаста, кът де грeў кънпънеск десбатериле жърналелор ноастре ан біланцъл вііторіълъі ностр, ба къноаще нъмаі ачела, каре ле чітеще тоате кă къвіінчоасъ лъаре аминте. Челе маі делікате стръне анкъ се атінг ан ачелеаш; ам пътea зіче, кă нічі ън інтерес маі деапроапе, нічі о немълцъміре пъблікă, нă ремън не-поміните ші несхърмънате. Ноі нъмім ачі астъзъдатъ нъмаі Газетеле дін Клуж, каре стаă неміжлочіт съпт чензъра гъберніалъ. Ачелea се беде кă антръ адевър сънт міните а слъжі ка органе де прегътіре пентръ десбатериле че се вор ързі ла Дієтъ. Бърбаці сдравені, магнаці кă інфлуінцъ маре, лъі рідікă глasъл лор ан ачелеаш. Кънчі адекă дъпъ времі, ші ампреџюрърііле дін афарă пофтеск кă не-астъмпър а се фаче ніще амбънътъцірі ші а се віндека реле, пе каре атът Стъпънірea ноастре, кът ші мълцімea біне-сімціторілор ші не-інтересаціlор патріоці ле дорea де мълт, фоарте де мълт! Дінтре мълцімea лъкрърілор борбіте ăн пъблік, прін органеле пъблічітъції, ноі поменім нъмаі ачестea: Проіектареа де ънірea Трансілваніеі кă Ънгаріа съпт ăн гъберн, каре мълторa се паре кă ар вені ан коллізіе (ловіре) кă неатърнареа націоналъ a Трансілванілор ші анъміт кă a Сасілор ші кă a Секъілор; кă челе доъ табле діетале дін Ънгаріа (a Магнацілор ші a Депътацілор, към нă єсте ла ноі); кă сістема окърмъіреі комітатъріло, кă стареа реліціілор ші анъміт, кă ан Ънгаріа реліціа ънітърішаскă (сочініанă) нă є прііміть ші ла ноі є прііміть, ір ла ноі реліціа греко-неънітă нă є прііміть, каре ан Ънгаріа кă пъцінтікă рестрікціе єсте прііміть; кă слобода алеџере a дерегъторіілор кардінале ші діпломатіче каре єсте ла ноі, ші ан Ънгаріа нă; кă леџіле Апробателор ші a Компілателор ноастре, кă натъра процесърілор маі скърте ла ноі декът ан Ънгаріа, кă преџъл сърії каре ан Ънгаріа єсте респектівe кă мълт маі маре декът ла ноі. Алціі ірăши ар боі нъмаі ръзнірea ачелор комітатърі каре одінioарă с'аă маі цінът де Ънгаріа; маі анколо се атінг релаціілор челор трeі націі прііміте, ънеле кътръ алтеле; старea Аріstокраціеі трансілване; проіектаціile вікі ші ноаă врeме; ан сфършіт старea, дъхъл ші анъшітаціile націеі романіщі дін патріа ачеаста. Асъпра ачестъ дін ърмă пънкт борбіръ маі де кърънд доі Пъблічіщі Магіарі, Д. Міхаіл Szentiványi ші Домн. Сігісмънд Szentkirályi, але кърор пърері ноі де не ар лъса ампреџюрърііле, н'ам лінсі a ле фаче кънoскъте ші чітіторілор нострі прін „Фоаіа" ноастръ.

Брашов. Ан адънarea дін 25. Септ. саă алес Депътаці ла Дієтъ пентръ Дістріктъл Брашовълъі ДД. Фъноціъл чітаціі Іосіф Греф ші Сінаторъл Карол Міс.

Ънгаріа.

Проспект. Фрекъріле дъхърілор ан Ънгаріа, нă єсте нічі о андоіалъ, саă інфлуінцъ мълтă ші асъпра Патріеі ноастре, ба зікă чіне кътва врeа, кăр ші асъпра провінціілор анвечінате. Пентръ ачаста не сімцім андатораці, a фаче дін врeме ан врeме кăте о прівіре ан цінерал асъпра віеціі пъбліче аі ачеіі царі. Дечі

bjbv

Антре алтеле, унірea Унгарілор реформаці де конфесіа елветікă (Калвініані), кă чеі де конфесіа Августанă (Лутерані), мішкатă нумаі дін іарна трікутă де графул Заі. поате фі унул дін челе маі де апроапе обіекте бріднік ші де а нострă лукраре аминте. Маі наінте де тоате требуіе сă цім, кúмкă нумăрул реформаціlор ші а протестанціlор августініані ан Унгаріа нă есте ла 3 міліоане. Дін ачестă ун міліон ші жумătate Реформаці калвініані сунт тотдеодатă парте маре Магіарі фербінці унтруціаці, іар шапте сúте мії Протестанці Лутерані сунт нумаі Славоні. Чіне кúноаще маі де апроапе діферінца амелор ачестор конфесіі реліціоасе кредінчещі, — пúінд ан кúмпănă ші інфлуінца раціоналісмулуі дін вiaкул нострú, ва кúноаще пе лесне, кúмкă прекúм ан Германіа, аша ші Унгаріа нă ера брелун лукрă нефіреск о детрелаă де апропiере і ле поменітелор конфесіі. Де ачі урмă ла анчепút о аша калă амерăцішаре а ідеіі єшите дела графул Заі. Анкă фiіндкă вiaкурiле маі вартос дела Реформаціе анкоаче аă адúс кă сіне, ка о конфесіе оарешкаре дін челе мулте, пентрú кăте о націе сă се прefакă ан реліціе націоналă де націоналітате оарешкúм недespăрцітă, де ачеастă нічі лунăторіі ан парте а Унгарієі нă скăпară. Де ачі урмă, кúмкă ан Славоні маі тăрзіор се дesфiinцă prenúnсúл, ка ші кúм Реформаціі Магіарі сунт стрămутaтă унірі реліціоасе ар бра сă ісбească кіар ан націоналітатеа лор, анкăт адека фăкăндúсе антре Магіарі ші Славоні ун аместек реліціос, маі тăрзіú Славонілор сă лі се дea попі ші анвăцеторі магіарі шчл. Дін прічіна ачеаста, прекúм ші дін унеле алтеле антемеіате ак натúра реліціеі ші анúміт а догмелор, нумаі католічіі ка арбітрії кúм ам зіче нiінтiрисаці ла ачеаста, чі ші уніі дін чеі маі адынчі бărбаці дела респектiвеле секте нă тăinuіск темерea, кă дін анкúмătата анчеркаре де унірe, ба рăсарі нiунірe ші маі пе урмă о атреіа конфесіе — ші аша Унгаріа ба авea Евангелічі, Протестанці ші Реформаці. Ан урмарea ачестор фербірі, іатă кă ла 8, 9 ші урмătoареле зіле а лúі Септемврie се фăкúрă ан Пешта доуă конвенціúрі цінерале реліціоасе, унúл а Августанілор ші алтúл а Елветічілор. Десбатерiле ан адúнarea Протестанцілор Августані фú фоарте серіоасе. Резúлтатúл фú дескамдатă о депútаціе местекатă, ан а кărеі кап Д. граф Іосіф Телекі пăзіторúл коронеі статú ка прізес ші лúі спре алкătoріú гр. Заі. Іатă унеле дін хотăрăріле фăкúте. Прінчіпúл унірії протестантіче фú рікúноскút; попіміа тоатă декларă, кúмкă ea нічі одінioară нú'ші ва цîtа де датoріile сале ка сúпúші чітціні аі Статúлúі. Маі анколо се хотără, кúмкă кă алцірea лімбеі магіаре нічі де кúм скопúл нă есте, а лîпсі пе челелалте націоналітăці де лімба маічіі лор, нічі а рестрînце кат де пúцін слобозенія де а десвúлта славка дúмнезеіаскă ан лімба націоналă *). Антр'ачеea Сúпіринтендінціі фúсерă анкарчінаці, пе вііторú а нú попі пе нічі унúл каре нú ва кúноаще біне лімба унгурească, ші регúла ачеаста сă се пăзаскă ші ан прівінца Професорілор ші а Дaскалілор. Аша нúмітеле соціетăці націонале славіне, формате ан времіле ноастре, дін темере ка ачелea сă нú ia о кăраре фалче **), се цінерă пентрú тотдеаúна, — сінгúр депринdерiле омілетiче (де прідічі) се маі цін ші пе вііторú, ші тотдеодатă професорії сунт грiж анкарчінаці, а прівігea, ка нú кúмва тінерімea сă апúчe поменітúл андрептарú прімеждіос. Ан офаршіт о сістемă школастiкă ноуă есте сă се пúie ан лúкраре.

Рескúмпăрarea іобагіlор кăт маі ан граб, прекúм ші арúнкarea аристократіеі унгурещі сúнт платiре де трібút (бір), анкă фак мішкарі фоарте марі ан тeaскúл унгурesк. „Pesti Hirlap“ shi „Világ“ ачесте доуă газете кă інфлуінцă маре, анчеп а'ші да ан капете ка нiще мúнці. О негжндітă пúтere моралă ші інтелектúală се десволтеазă антржнселе, токма ші ан прівінца поменітелор доуă лукрурі. Чea дін тăie дін нúмітеле фоі лúцеще ангрозiре кă тендінціile сале; іар ачеаста дін урмă о антімпінă пе чea кă челе маі аспре мúстрарі, кúмкă адека, „Pesti Hirlap“ пе націіле Унгарієі че ар фі сă трaiаскă унеле кă алтеле ан паче, прін аі сăі артіколі мúшкătорі ле антрăтă спре рескúнаре, іар нúмiндúсе пе сіне де лúміна созерелúі (Ирлă 32) пе тінерiме о рăпеще кă сіне Дúмнезеú цiе ан че прăпастiі, кăчі ачеаста амăцită прін помпоаселе кúвінте, креде, кúмкă чінева аре сă трeакă нумаі сúнт стегúл лібералісмулúі, сă фie кúноскút де ліберaліст, апоі тоате челелалте вiртúці аі сунт де прісос. (Вězi маі мúлте ан Прокламаціа дела „Világ“ дін Сept. a. к. Газета унівeрсală дела Августбург, ачеастă газетă аша мúлт респектată ***), анкă аре ун артікол ан

*) Ві дар чіі Унгúріа дін Магіарі токма ачеаста о стрігă маі таре — ші сунт скúрт вăзúторі, — ла урмарі нă кúрміт.

**) Теаскúл Унгурesк нúмеще ачеа кăраре Рúсіемúс саú Панславісмúс . , Везі маі тоате жúрн. магіарі. Славоніі ан Унгаріа ші ан крaіміле ампрeжнате вор фі ка ла шase міліоане.

***) Нúнумаі сдравăнúл ші амăцătúл граф Дежфі, чі ші алціі о мúлціме мартúрі-

bjbv

„Адаосъл“ съ Нрь 256 ші 257 асупра дезнаціоналізърій Славонілор, унде се зіче, кумкъ єнтъсіаціїй дін Магіарї се сілеск а анвіновъці пе тоцї Славонії ші пе тоцї чії де лецеа греческъ (прін унмаре ші пе ромънї), кумкъ ачіа ар прівї катръ Норд ш. а. —)

Алте Църї.

ФРАНЦІА. Паріс. Ан 13. Септ. пе ла ун час дупъ амїазї, ун ом анume Нікълае Попарт, ка де 27 анї, посоморът, сърак тъіетурїй де скандурї, слобозї ун пістол къ доаъ цівї асупра прінцілор фії а Регіі Франціозілор. Антъмпларea фъ аша: Регіментул ал 17 леа де педестріме ан а кърсї кап стъ прінцул дъка де Омалї, сосінд къ мълць чінсте дін Африка, трecea ан парадъ пе улиціле Парісулуї. Франції нъмітулуї прінц дъка де Орлеанс ші дъка де Немурс мерцea алътурea къ ел. Алцї дої офіцерї марї аї ансоцea. Глоанцеле оморъ нъмаї ун кал а унуї обрісt, iар пе челалалт ал рънірь. Нічї унul дін прінцї нъ фъ вътъмат. Мулця челор де прін прецурь с'аъ антърътат аша, ан кът апукънд пе унігашul, трасерь хаінеле де пе джнсul, търындул пе жос пънъ ла локul прінсорії.

Сънт бредніче де инсемнат доаъ лукрурї че с'аъ антъмплат маї наінтea анчеркърії де унідірea прінцілор. — Монітерul адукъ арată унele ка ачестea: Де кътева зіле, ніще оамінї карії ера кунoскуцї ка мадуларї а соціетъцілор секрете ші а соціетъцілор комуністіче*), анчепърь а се аместека антре плацеле мецерілор ші а лукрътorілор дін Паріс. Поліцаіul прівігea, кă атът маї мулт, кă кът ачеле персоане борбea кă унвершунаре асупра гъвернулуї ші пентрu інституцій републікане. Ан 10. Септ. мішкърїле ера аша търбурътоаре, анкът доаъ персоане фърь дусе ан прінсоаре. Ла 11. катрь сеарь трeбa се анgрошъ. Пе ла 8 часурї о глоацъ де 300 тінерї маї тоцї де ла 16—20 анї анчепърь а стріга пе улiца Шателет: Жос кă Луїс Філіп! Съ трăіаскă републіка! Жос кă Гuізот! Сънце! Ноі требуїе съ авем сънце! Рескулацій інтрарь прін маї мулте болце, луарь кă пътереа філіурї де матерії роші, пе каре ле акуцарь ан беце, фъкънд'ші дін ачелea стеагурї. Фіреще кă ачестъ търбурare ші астъдатъ нъмаї кă пътere арматъ се потолі. Унa ла мънъ. Алта: Чeарта журналілор гъвернулуї кă челе републікане маї бъртос, се порнісе ан зілеле ачістеа дін урмă кă о амърънунe, карe се поате зіче а фі фост ка о анnаінте мергътоare а трістеї фъртунї. Націоналul респунсе Журналулуї де Дебат кă ніще кувінте, ка ші кум с'ар афла Парісul ан старea де о revoluціe. Ачіaш Націонал ан 12. Септ. фъ опріт. —

СПАНІА. Тот гъвернул слаб, єсте тотдеодатъ ші тіран ші препъіторіе. Токма аша єсте акума ан Спаніа. Вспартеро аъ анчепът а прігоні кіар ші пе міліція карe лаъ анълцат. Попімea протестеазъ ан інтерiul съъ, попорul єсте немълцуміт дін алте прічіні.

ЦЕРМАНІА. А. С. Прінцул Меттерніх ла антоарчерea са дела Іоаннісберг, аре де гънд а фаче кътева візіте пе ла кърціле сuверанілор дін Церманіа меріdіоналъ.

Дін Цара Ромънească.

„Екселінціа Са Домнul марелe Спътар, Шефul Оştірії ромънещі, ші Кавалер а маі мълтор ордіне ампъратещі, а тріміс урмътоarea скрісоare ла редакціа „Канторulуї де Авіс.“

Домнule Редактор!

Обіщea пасажерілор че аъ трекът ан ачест ан прін карантіна Тімішulуї, кунoскънд дрept а са даторіе а рості прін глаzурea газеті, кuна-прііміре че лі с'аъ фъкът де катрe Директорul ачеї карантіні Д. Васічі, ка родзи съ біне-воіцї а пъбліка прінтр'унa дін фоіле Канторulуї де Авіс, ка тоцї пасажерії аъ рămас десъвършіт рекунoскъторі помінтulуї Діректор, качї фърь а съ акате дін сфінтеле датorії але сале катрe Лъцеста са стъпънire, аъ щіът прін прієтенеаска са пъртare кă пасажерії, съї андatoрезе кă десъвършire анлесніндule калъторіа атът ан трecere кът ші ан антоарчere, рămінд лъдата са пъртare ка о адъчire аміntre пентрu тотд'аунa ка съ пътім помені нъмеле съъ, кă чіа маї пазнът мълцъміре.

Ърмеазъ маї мулте іскълітурї але алешілор пасажерї.“

Двпартамвнтул трeбілор дін ънтрe *).

Кътева артіколе дін кондіціile пошелор атінгътоare де андatoріріle контракціілор.

Арт. 10-леа. Контракції съ андatoрезъ а ашеза прін пошіile друмурілor че бор

*) Комуніщі, Ст. Сімоніщі, Соціаліщі, вом къута прілеж одатъ а ворбі маї пе ларг despre сімеолul кредінцеї ачестора.

*) Пентрu ачії ДД. Чітіторі, карії пънъ акума dorea a кunoaщe маї де апроапе орга-

bjbv

ANUNCIURI.

„Cu ață de ţiire prinsăm, ăn școala românească din cetatea Braşovuluĭ, s'a fixăt ăngrĭjire pentrŭ eĭevaţia de prinsĭ mĭĭ de amĭeĭoarĭe sinĭeştĭĭe, prinsăm uĭ de anexiarea uĭĭinţilor komerţiale. — Deşĭ, ĭeri la 18. Sĭptimvrie v. a. k. anuințe cu priimiek ăn ziua şkoalei privatu, ăn toate ĭrămĭa, konii uĭ konţiinţe ăn vărstă de 3 uinĭ 'n 6 ani. Ăntr' aĭesta, konii, vor fi uĭnt pazitare grĭjinikŭ uĭ uĭnt o povaţuĭre ăsnă uĭ folosĭtoare, uĭ lĭ uĭ su ba da ka mŭ modrŭ plakăt uĭ potrĭvit la krŭda lor vărstă uĭ kŭ metodurĭle uĭ mĭĭlocuĭle ĭele mai buune. — Sipre parte de anexiatorĭa aĭestor şkoĭ, K. D. Sţefanidĭ Bĭlara, anesŭt adate — anexiatŭre de karte, prinsăm uĭ de pŭrtare kŭnă. — Konvĕrsaţia kŭ ăuuiĭ ba fi uĭnt trĭeĭinţa, ear uĭnt nopta părinţilor fiĭeţe karĭia: romănĭeşte, nemţĕşte, ungureşte, grĭĭeşte, uĭ uĭ franţuzĕşte; vaskĭle aĭestuĭ şkoĭ vor fi — fixe Dĭnţea nănă 'n nprinş — ăn toate ziĭele de lukrŭ dimineaţa dela 8 nănă la 10 ĭias. uĭ uĭnt nprinş dela 2 nănă la 4 ĭiasurĭ; onorarĭŭl (Plata) ĕste de 1 fĭor. aru. ne lukru uĭ a uĭ da anuințe.

Iarĭ şkoala komerţială (negoţiatorĭasku) ba kopriude toate ramurĭle uĭĭinţelor merkantilĭe, — trĭeĭinţele aĭnĭ uĭ ăn ţiarĭle vĭĭine. Prinsăm uĭ ĭelor ĭele trĭeĭinţe pregătire la aĭestea; — uĭ aĭaestă anexiatŭre uĭ ba da asemenĭa uĭnt trĭeĭinţe fiĭeţe kărĭia şkoalarĭĭ kŭ tsămurĭe ăn limbĭle pomenite, uĭ uĭ ăn ĭela italianĭeşte, uĭ uĭ ba da ăn toate uĭnţimana odată, uĭ de doak ori. uĭ ekserĭuĭĭ ăn dialektŭ uĭnt. prinsăm uĭ ekserĭuĭĭ ăn anexiarĭle uĭ manipulaţia diosebitelor marfurĭ. — Mai pre larg o'or anuințiua anexiatŭrĭle kŭ alt prilĭez biĭtorĭŭ. — Ermĭa, uĭ vaseurĭle aĭestei şkoĭ, kor fi nănă ăn nprinş dela 10 nănă la 11; uĭ uĭnt nprinş dela 4 nănă la 5 vaseurĭ, pentrŭ vĭĭ de prigătit. Iarĭ pentrŭ alt rănd de şkoĭarĭ, uĭ anŭmit pentrŭ tinerimea dela negoţiatorĭĭ vsara dela 7 nănă la 8 vaseurĭ; prinsăm uĭ dimĭnika dela 2 nănă la 4 vaseurĭ uĭnt nprinş.

Onorarĭŭl ĭelor ăntaĭ pomeniţi 2 vaseurĭ ba fi 1 fĭorin aruint, Iarĭ a aĭestuĭ maĭ de pre ermă, de vsara 2 fĭorinţ aruint ne lukru plaţitĭ anuințiuri. —

Art. 11-lea. La antxmplare daka Stăpănirea ar kŭrsa soroksăĭ kontraktăĭ ba aĭea trĭeĭinţe a adaoga numărŭl kaĭlor pe la ĭnsele poşiĭi, orĭ pentrŭ toate vremea kontraktăĭ, s'aĭ numaĭ bremenĭnţie, pe o kŭrsure de vreme, kontraktŭĭa aĭtaĭ drăm ba fi dator a prĭimi aksporaĭ adaogiţa aĭtaĭ număr de kaĭ, tot kŭ prinsa ĭe aĭ ramas aksporaĭ la mezat kaĭi poşiĭilor drăm săĭ. Fiind dator aĭ aĭea uĭ pe aĭeĭaşa kŭ aĭeĭaşĭ ornăsăĭaĭ ka uĭ pe ĭei kopriuşĭ ăn kontraktŭĭa ĭe ba fi ankuiat kŭ Stăpănirea. Ieĭindŭ ăncă trĭeĭinţa ăniĭ asemenĭa adaogiţĭ pe vreme de iarnă, ce ba da paxtĭ de katre Stăpănirĭe nemĭţăĭ kontraktŭĭ ne anĭa din ţaĭ, ne ăngrĭa plata prinsăĭ ĭe s'aĭ zic maĭ ors, uĭ prĭsosĭa kĕltuĭĭaĭlor ĭe ba ankredinţa kŭ dobrezĭ dĭstotuĭnĭe ka să ăncĭekat kŭ kămpărătorĭa fărăzăĭ uĭ a produktăĭ trĭeĭinţoc kaĭor la iarnă, iar aĭest adaos anfiinţăndŭse odată nŭ ca ba pŭtea asfiinţa de Stăpănirĭe maĭ naĭnte de trĭeĭerĭa ăniĭ ăn, sokotindŭse dela a lor anfiinţare.

(Ba urma).

---

niţiaţia Poşiilor ţărĭĭ romăneşti, ămpărtăşim aĭestĭa din Oglinĭinta Bukuriĭ. Red.

REDAKTOR GEORGIU BARIŢ. EDITOR IOAN GETT.

bjbv